

YENİ GIDALAR

Prof. Dr. Artemis Karaali

İTÜ

Gıda Mühendisliği Bölümü

TANIM*

“Yeni gıdalar”: 15 Mayıs 1997’den önce AB ülkelerinin hiç birinde önemli ölçekte üretimi ve tüketimi olmayan ürünler

* Regulation (EC) 258/97 concerning novel foods and novel food ingredients

258/97’ye göre “YENİ GIDA” KATEGORİLERİ

- (a) Genetik modifikasyon görmüş organizmaları(GMO) içeren gıdalar ve gıda katkıları
- (b) genetik modifikasyon görmüş organizmalar içeren hammaddelerden üretilmiş ancak GMO’ları içermeyen gıdalar
- (c) primer moleküler yapısı yepyeni olan ya da daha önce var olmayan bir moleküler yapıya dönüştürülmüş gıdalar ve gıda katkıları;
- (d) yeni mikroorganizma, küf ve alglerden üretilmiş gıda ve gıda katkıları;
- (e) geleneksel bitki ve hayvan ıslah çalışmaları dışında yöntemlerle geliştirilmiş bitki ve hayvanlardan elde edilen gıda ve gıda katkıları;
- (f) 1997’ye kadar hiç kullanılmamış bir işleme yöntemiyle üretilen, ancak bu üretim yönteminin kompozisyonunu(besin değerini ve arzu edilen bileşimlerin düzeyini) değiştirdiği ve dokusal yapısını etkilediği gıda ve gıda katkıları

ÖRNEKLER

- AB’de tüketilmediği halde başka ülkelerde geleneksel olarak üretilen ve tüketilen gıdalar (“Noni” meyve suyu, içinde canlı akrep bulunan alkollü içki vb.)
- Yeni geliştirilen inovatif ingrediyenler ve bunlarla üretilen ürünler (Fitosteroller)
- Yeni geliştirilen teknolojilerle üretilen ürünler (**GM**, yüksek basınçla pastörizasyon)

Kapsam dışı:

AB’de kullanılan geleneksel ingrediyenlerle oluşturulan yeni formülasyonlar, üründe eşdeğerliği koruyan yeni teknolojilerle üretilen geleneksel ürünler vb.

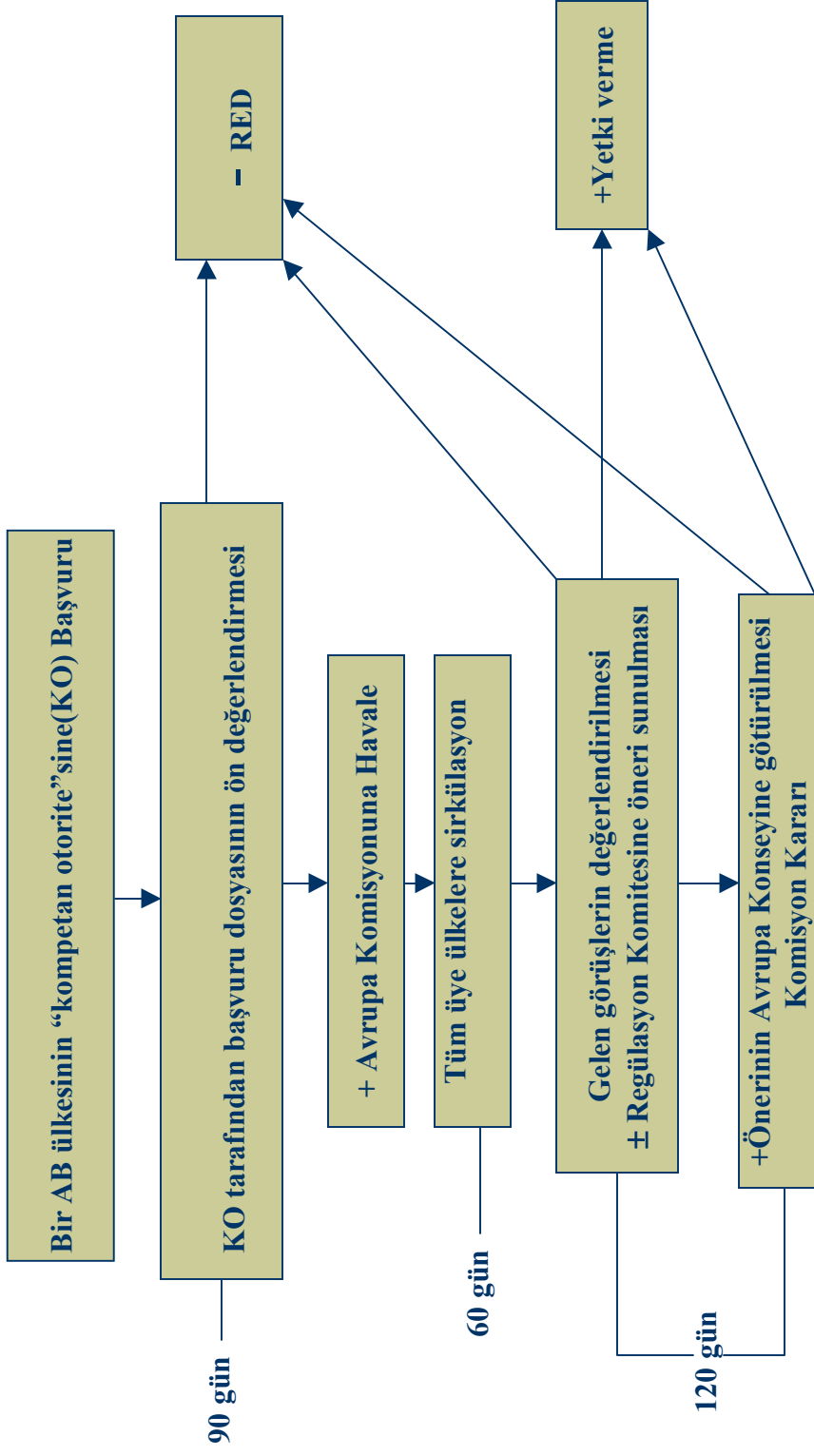
PİYASAYA SUNUM ONAYI İÇİN TEMEL KRİTERLER

- Tüketici sağlığı açısından sakınca arzetmemeli,
- Tüketiciyi yanıltmamalı,
- Herhangi bir başka gıda veya gıda ingrediyeninin yerine kullanıldığında tüketicinin beslenme durumu açısından dezavantaj getirmemeli.

Başvuru Dosyası İçeriği

- Başvuru sahibine ilişkin bilgiler
- Yeni ürün veya ingrediyeenin kompozisyonu, besin değeri, metabolizması, kullanım alanları,
- Yapılmış toksikolojik çalışmalar(28 ve 90 günlük hayvan besleme deney sonuçları, alerjenisite vb.) ve risk değerlendirmesi:kontaminantlar ve antinutrientler
- Etiket önerileri

Başvuru Prosedürü “Comitology* Procedure”

*Avrupa Komisyonu(EC)nun uygulama erkine yardım için “komiteler” kullanımı

İSTATİSTİKSEL BİLGİLER

1997-2004

- ◆ Toplam başvuru sayısı: 53
- ◆ Onaylanarak ticari ölçekte piyasaya sunulan ürün sayısı: 14
- ◆ Red olunan başvuru sayısı: 2 (nangai nuts , *Stevia rebaudiana bitkisi*)
- ◆ Gerisi ‘Notifikasyon’: KO tarafından ‘eşdeğerlik’ kabulü
- ◆ Ortalama başvuru sonuçlandırma süresi: 2 yıl

Yaşanan Sorunlar ve Düzeltme Önerileri

- ◆ Başvuru ve ilk değerlendirme merciini merkezileştirmek: Üye ülkedeki KO yerine EFSA
- ◆ Değerlendirme sürecinin uzunluğu: KO'ye yada EFSA'ya “eşdeğerlik” kararı verme yetkisi
- ◆ Sadece gıda tedarikçileri başvurabiliyor
- ◆ Makine tasarımcıları vb. de başvurabilmeli
- ◆ Kararlar sadece başvuran kurum için geçerli; kararı, aynen uymak koşuluyla ilgili herkes için geçerli kılmak (UNILEVER'in itirazı)

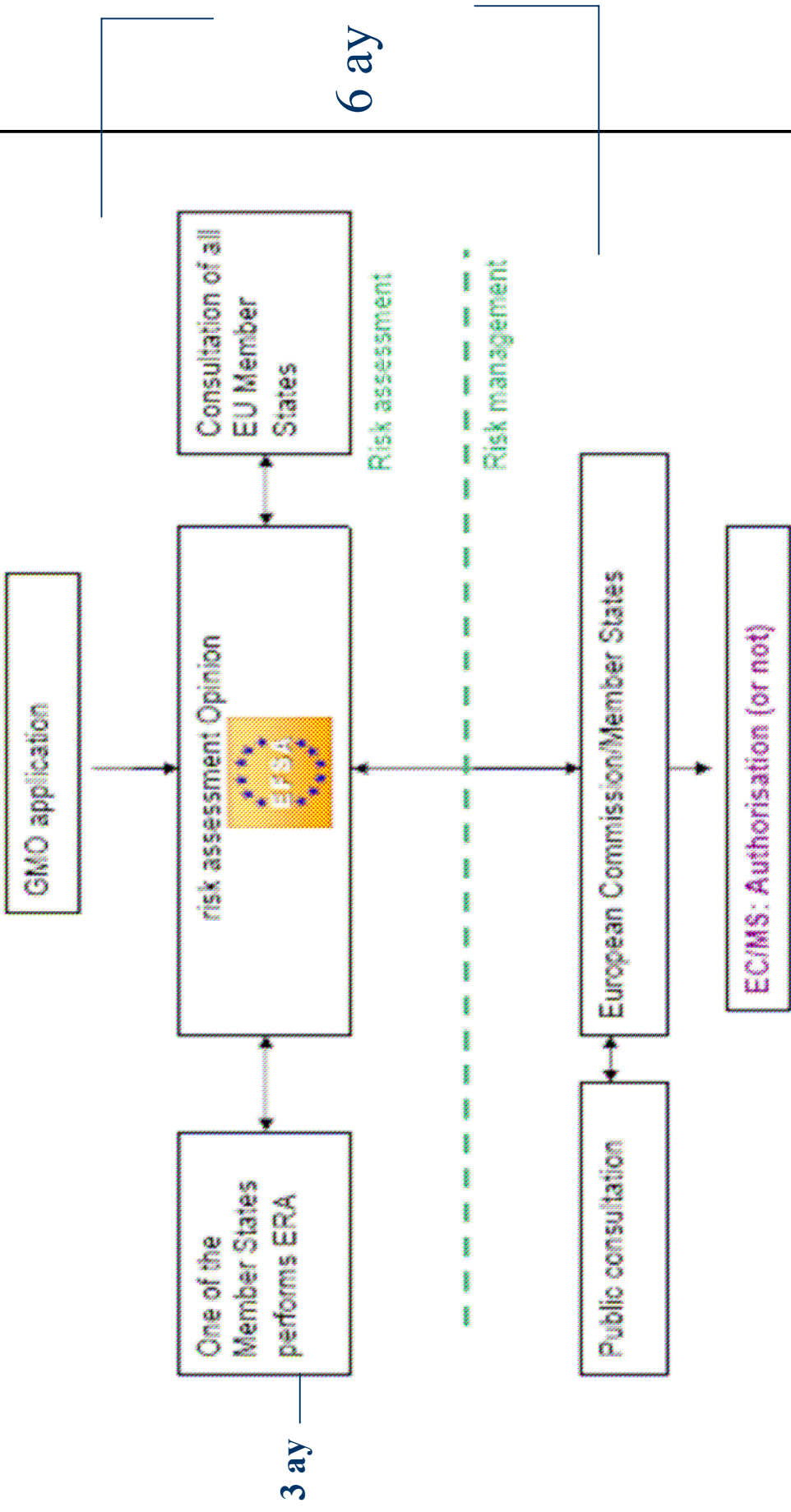
Yaşanan Sorunlar ve Düzeltme Önerileri

- ◆ Diğer paydaşlarla(çevre sivil toplum örgütleri, politikacılar, gazeteciler, halk vb.) daha iyi risk iletişimi ve şeffaflık
 - ◆ Bir yandan ilgili dokümanlara erişim sağlanırken öte yandan sunulan bilgilerin gizliliğine saygı
- SONUÇ:** 2006 yazında EC(AK) 2007 yılında **258/97** sayılı regülasyonu revize etme kararı alarak, bu konuda online bir “kamu konsultasyonu” başlattı:
- http://ec.europa.eu/food/food/biotechnology/novelfood/initiatives_en.htm

AB'de YASAL GELİŞMELER

- ◆ 1997: Regulation (EC) **258/97** concerning novel foods and novel food ingredients,
- ◆ 2001: Directive **2001/18/EC** on deliberate release into the environment of GMO (replacing 90/219 ve 90/220),
- ◆ 2001: Regulation (EC) **1852/2001** for protection of submitted information
- ◆ 2002: Regulation (EC) **178/2002** General food law
- ◆ 2003: Regulation (EC) **1829/2003** on GM food and feed
- ◆ 2005: EFSA Guidelines for assessment of GM plants

Regulation (EC) 1829/2003 - GM food & feed

GMO başvuruları için EFSA'yı içeren Yeni Prosedür

Türkiye’de “Yeni Gıda”lar

- 14.5.1998 : “Transgenik Kültür Bitkilerinin Alan Denemeleri Hakkında Talimat”
- Ocak- Mayıs 2000 : Cartagena Biyogüvenlik Protokolü
- 17 Haziran 2003 : “Biyoçeşitliliğe İlişkin Protokol”
“Barselona Sözleşmesi”
- 08.01.2004 : Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun

Avrupa Birliđi Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı: Yeni Gıdalar Ve Genetiđi Değiştirilmiş Organizmaların Etiketlenmesi Konuları

AB Mevzuatının Adı	Karşılık Gelen Taslak Türk Mevzuatının Adı	Sorumlu Kuruluş	Bakanlar Kurulu Kararı (Beklenen)	Yürürlüğe Giriş (Beklenen)
Yeni gıdalar ve yeni gıda bileşenleri ile ilgili 27 Ocak 1997 tarih ve 97/258/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü	Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliđi kapsamında, Yeni Gıdalar ve Yeni Gıda Bileşenleri Tebliđi	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı-Sağlık Bakanlığı	Mayıs 2005	Mayıs 2005
79/112/EEC sayılı Direktifte belirtilenler dışında genetiği değiştirilmiş organizmalardan üretilen bazı gıda maddelerinin etiketlenmesinde zorunlu bildirimlere yönelik 26 Mayıs 1998 tarih ve 1139/98 sayılı Konsey Tüzüğü	Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliđi kapsamında, Genetiđi Değiştirilmiş Organizmalardan Üretilen Bazı Gıda Maddelerinin Etiketlenmesi Tebliđi	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı-Sağlık Bakanlığı	Mayıs 2005	Mayıs 2005
Genetiđi değiştirilmiş organizmalardan üretilen katkı maddeleri ve aroma maddeleri içeren gıda maddeleri ve gıda bileşenlerinin etiketlenmesi üzerine 10 Ocak 2000 tarih ve 2000/50/EC sayılı Komisyon Tüzüğü				

Yeni Yasama Çalışmaları

- ◆ “Genetik Olarak Değiştirilmiş Organizma İçeren Ürünlerin İthalatı ve Pazara Sürülmesine İlişkin Yönetmelik”
- ◆ “Genetięi Değiştirilmiş Organizmaların Tesçili ve Tohumluk Sertifikasyon Yönetmelięi”
- ◆ “Genetięi Değiştirilmiş Bitki ve Tohumlukların Üretimi, İthalatı ve Ürünlerin Pazara Sunulması Hakkında Yönetmelik”
- ◆ Biyogüvenlik Yasa Tasarısı
- ◆ Tohumculuk Yasa Tasarısı

SONUÇ

- ◆ Konu Türkiye açısından ele alındığında, bu konudaki yasalardımızda en belirleyici rolü AB ile ilişkilerimiz oynayacaktır. Mevzuatımızın AB müktesebatı ile uyumlaştırılması sürecinde AB'de yeni gıdalar için uygulanmakta olan risk değerlendirme ve sıkı etiketleme kurallarının yakın gelecekte Türkiye tarafından da benimsenmesi gerekecektedir.
- ◆ Bazen yasamadaki “gecikme”ler fayda sağlayabilir.
- ◆ Öte yandan, tarımda ulusal politikalar olarak, kalite ve verim artışı açısından genetik uygulamaların alternatifi olan “Bütünleşik Zararlı Yönetimi”(IPM) ve “Bütünleşik Ürün Yönetimi” (ICM) gibi yöntemlerin ülkemizde yaygın biçimde kullanılmasının “sürdürülebilir tarımsal gelişme”yi sağlamada daha etkin bir yol olabileceği de gözardı edilmemelidir.